

Ilmataadi meel muutub pööripäevadel heitlikuks

Autor

Ain Kallis

klimatoloog

Kostab vaikset sahinat, kui tedrekana sööstab sügaval metsas risti üle tee ning kaob viimases õhtupäikeses särama lüües puulatvade vahele.

Täna öösel algas kogu põhjapoolkeral suveaeg, too astronoomiline. Ja nii kurb kui see pole, hakkab päev lühenema. Praegu saab veel paar päeva Tallinnas heal juhul päikest näha 18 tundi 40 minutit (Võrus 18.08), edasi hakkab öö kukesammu (2–4 min) võrra pikemaks venima.

Naljakas asi – kukesamm on ajaühik, valgusaasta aga pikkusühik (vahemaa, mille valgus läbib aastaga).

Pööripäevadel on ilmastik peaaegu alati muutlik (ilmataadil kehv olla?!), põhjamaade elanikel pööratab aga paar päeva hiljem, jaanipäeval.

Nii nagu Eestimaal elavad Nõukogude armee veteranid on tänulikud selle eest, et 24. veebruar (päev pärast nn armee aastapäeva) on puhkepäev, nii kulub hingetõmme ära ka pärast meie võidupäeva!

Jaan avab taevaluugid, teab Nõo kandi rahvas. Üldiselt arvatakse, et pühadel kõva vihmata ei pääse.

Mida ütleb statistika?

Tartu jaama 142 aasta pikkuse vaatlusrea alusel võib väita, et korralikumat vihma, nii üle 5 mm, on jaanilaupäeval sadanud vaid 20 aastal (mitte ainult õhtul!), üle 1 mm aga 50 aastal. Päriskuivale on aga Tartus jäädud vähemalt 79–80 jaaniöö. Viimasest kümnest aastast on sadanud kuuel. Nii et võite ise arvutada saju keskmise tõenäosuse.

Kõige tugevam vihm tabas Tartut 23. juunil 1944 – 14,5 mm.

Mujal on vihmavalingud palju tugevamad olnud, näiteks 1999. aastal Paldiskis 29 mm, Ruhnus 26 mm.

Jaanilaupäev ja jaaniöö on olnud nii lämmid kui ka jahedad. Külmim oli vast 1982. aastal, mil Tallinnas mõõdeti õhusooja 2,8° ja maapinnal oli isegi 3 külmakraadi.

Veelgi jahedam oli siis Narvas (õhus 0,9°!). Palavaid jaanilaupäevi üle 29-kraadiste näitudega on olnud

märkimisväärselt palju, jaanipäeval 1914 registreeriti Tartus isegi 31,2 kuumakraadi!

Tänapäeval hoiatatakse liigse päevitamise eest. Soovitaksin paar odavat ja loodussõbralikku viisi liigse ultraviolettkiirguse eest hoidumiseks noil tähtsail päevil.

Esiteks: jaanipäevahommikune kaste hoidvat näonaha klaari. Ja veel üks kiire soovitus – kes kolm päeva enne jaani sipelgapessa sülitab, sel ei kõrbe nägu suvel ära.

Olge lahedad, kuid hoiduge, et poleks hiljem «pärast jomist ja roppo töö taggajärrel pohmilust ja häbbi», nagu soovitati XIX sajandil enne suviseid pühi.

Mis tuleb?

Kui külm sind jaaniööl ära ei võta ja vihm ei uputa, saab sinust asja, teab nii vana- kui ka uusrahvas. Eesti inimest huvitab ilm kaks korda aastas, eriti jõulude ning jaanipäeva eel. Esimesel juhul soovitakse, et maa oleks valge ja ilm külm, teisel, et ilm püsiks soe ja kuiv.

Praegu mängib ilmataat mudelitega (ja meie närvidega) ruletti: ühel päeval pakub siiakanti jaaniõhtuks kindlalt kuiva, siis kohe märga. Hea veel, et öökülmasid pole karta.

Igal juhul tuleks õllekapa kõrval käepärast hoida ka vihmavarju. Ja arvestada, et ega hiljutised vihmad tuleohtu kõikjal päris ära kaotanud polegi!